

سر مقاله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. در میان شؤون حجت خدا (پیامبر و امام) مهم‌ترین شأن، دعوت مردم به سوی خدای بزرگ است. در قرآن گزارش این حقیقت را به این تعبیر می‌خوانیم: «کتاب ازلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور ياذن ربهم الى صراط العزيز الحميد» (ابراهیم/۱).

این دعوت بدون هیچگونه خشونت و اکراه، بر اساس حکمت و موقعه حسنی و همراه با بردباری شگفت است، چنانکه در بیان امام هادی علیه السلام آمده است: «دعوتم الى سبیله بالحكمة والموعظة الحسنة، و بذلك انفسکم فی مرضاته، و صبرتم على ما اصابکم فی جنبه» (زيارة جامعه کبیره)

۲. خاندان نور، در روایات معتبر به عنوان «ارکان توحید خدا» معرفی شده‌اند. (کامل الزیارات، ص ۳۱۸). آنان دین خدا را پاس می‌دارند؛ همان دین که سنگ بنای آن، نه فروع احکام، بلکه توحید الهی است: «ان اساس الدين التوحيد و العدل» (التوحید، ص-۹۶).

این گرامیان هیچ فرصتی را برای تبیین علمی و عملی حقایق توحیدی از دست نمی‌نهند. نمونه را، بنگرید به امام الموحدین علیه السلام در گرمگرم جمل، آنگاه که بخشی کوتاه ولی کلیدی درباره توحید را با کمال آرامش برای سائل بیان می‌دارد. آن جناب وقتی مورد اعتراض قرار می‌گیرد که: "این چه زمانی برای این سخنان است"، پاسخ می‌دهد که اساساً رویارویی ما برای همین حقیقت است (التوحید، ص ۸۳).

می‌جوینند. (*التحویل*، ص ۳۴)

۳. مانند همین بخورد را از حجت هشتم صلوات الله عليه در کاخ مأمون می‌بینیم. گروهی از بنی عباس، مأمون عباسی را ملامت می‌کنند که چرا کسی را به ولایته‌هدی خود برگردیدی که سرنشته‌ای در امر حکومت ندارد. مأمون به حضرت رضا علیه السلام گفت که در پاسخ اینان سخن بگو. اما در کمال ناباوری آنان، حضرتش خطبه‌ای خواند و به جای پاسخ به سخشنان، حقایق ارزشمندی در باره توحید ایجاد فرمود؛ خطبه‌ای که امروز همچون دیروز و فردا، روشنگر راه کسانی است که معنای صحیح توحید را می‌جویند.

۴. آیا این گنج بی‌رنج الهی را شکر گزارند؟ می‌بینیم که ناسپاسی چنین نعمتی والا، ترجیع‌بند زندگی علمی و عملی امت بود.

به عنوان نمونه، در مقدمات حدیث جامع امامت، می‌خوانیم که در مسجد جامع مرو، گروه‌های متعدد درباره معنا، مفهوم، کارکرد و برنامه‌های امامت سخن می‌گفتند، بدون اینکه در این مورد، از امام معصوم که خود در آن مکان حضور دارد، بپرسند.

در این میان، فقط عبدالعزیز بن مسلم و شاید چند تن دیگر به حضور حضرتش رسیدند و در باره امامت از صاحب مقام امامت پرسیدند. نتیجه این قدرشناسی و شکر نعمت، سخنی بس کم برگ و بسی پربار است که امروز تحت عنوان «حدیث نادر جامع فی فضل الامام و صفاتة» در منابع حدیثی ما جلب نظر می‌کند. (*الكافی* ج ۱ ص ۲۰۰، *عيون الاخبار* الرضا علیه السلام ج ۱ ص ۲۱۸)

۵. امامان معصوم با دو گروه دشمن رو برو بودند: گروه‌هایی بر آنان زبان تیغ گشودند، و گروه‌هایی دیگر تیغ زبان. پیامد کارهای هر دو گروه در تاریخ انعکاس یافته و در زیارت حضرت رضا علیه السلام بدین تعبیر از آن سخن رفته است: «قتل الله من قتلک بالايدی و الالسن» (*کامل الزیارات* ص ۳۱۳، من لا يحضره الفقيه ج ۲ ص ۶۰۵)

روشن است که در برابر این دو گروه دشمنان، باید گروه‌های خود را مهیا کنند تا از دین الهی دفاع کنند. برخی از جسم و جان حضرتش دفاع کنند و برخی دیگر، از اسم و آرمان آن امام همام.

بدین روی، بازگویی شان امام و جایگاه امامت، وظیفه عقلی و شرعی ما است. هر چه ظلمت پرستان بیشتر بر طبل تبلیغ‌های شبه حق بکوبند، این وظیفه سنگین‌تر می‌شود. ۶. امروز، غربت معارف رضوی در بیشتر مراکز علمی (دانشگاهی و حوزوی) واقعیتی تلخ و مشهود است. کدام جلسه درس را با محوریت کتاب ارزشمند شیخ صدق (عيون اخبار الرضا علیه السلام) سراغ دارید؟ کدام واحد درسی در زمینه تفسیر در مراکز قرآنی به نام تفسیر رضوی ارائه می‌شود؟ همین سان توحید رضوی در مراکز علم عقاید و کلام، اخلاق رضوی در مراکز مربوط، و مانند آن.

در خلاصه چنین توجّهی است که عرفانهای آلوده سر بر می‌آورند و فریاد و فغان گروهی بر می‌آید، بدون اینکه ریشه اصلی را در غیاب آموزه‌های دین حق بجوییم و به خود بگوییم:

گر نه تهی باشدی اکثر این جوی‌ها خواجه چرا می‌ذد تشنۀ در این کوی‌ها؟

۷. به راستی ما با یک حقیقت تلخ روبروییم:

در برابر نعمت‌های بی‌دریغ خداوند منان که جنبه‌های معنوی و مادی را توأمان در بر دارد، دو گونه برخورد می‌توان کرد که خداوند متعال در قرآن سترگ، ضمن دعاهای حاجیان چنین خبر می‌دهد:

«فمن الناس من يقول ربنا أتنا في الدنيا، و ما له في الآخرة من خلاق و منهم من يقول: ربنا أتنا في الدنيا حسنة و في الآخرة حسنة و قنا عذاب النار اولئك لهم نصيب مما كسبوا و الله سريع الحساب». (بقره/ ۲۰۰ تا ۲۰۲)

به نظر می‌رسد که وضع ما، در برخورد با تمام نعمت‌های رضوی بدین‌گونه باشد. یعنی فقط دنیا را خواستن از حجت خدا، با آنکه آخرت را نیز در اختیار دارد. در زمان حیات امام رضا علیه السلام گروه زیادی از مردم، آن گرامی را فقط برای حل مشکل خشکسالی دنیایی ظاهری می‌خواستند، نه خشکسالی معرفتی که بدان گرفتارند و از این گرفتاری بی‌خبرند؛ و نه برای رفع مشکل عطش اخروی که نتیجه بی‌خبری از دین صحیح و بی‌توجهی بدان است.

امروز نیز بدین‌سان است. باز هم گروهی در توسل به آن گرامی، تنها به آب و دانه این دنیا می‌اندیشند و از بی‌خبری خود بی‌خبرند! اکنون زمان تصمیم‌گیری است. آیا به راستی می‌خواهیم از این امام همام – که حجت خدای «مالک یوم الدین» است – درس معرفت آموزیم تا زمان کوتاه درنگ در دنیا را به بی‌خبری نگذرانیم و در زمانی که فرصت بازگشت نیست، برای فرصت‌های از دست رفته پشیمان نشویم؟

۸ این شماره سفینه، مانند شماره پیش، معطر به عطر آسمانی رضوی است و به کمک کتابخانهٔ تخصصی امام رضا علیه السلام (قم) فراهم آمده، تا گامی دیگر در راه ترویج فرهنگ متعالی رضوی بردارد.

ناگفته پیدا است که در چنان آستان بلندی، تومن کلام راه به جایی نمی‌برد، ولی وظیفه عرض ادب، ما را به این جهاد علمی و امدادی دارد تا به قدر معرفت، توشه‌ای برگیریم. نیک می‌دانیم که خدایمان مستغنى از همگان است و در ایتی نورانی هشدار داده است:

«و ان تتولوا يسبدل قوماً غيركم ثم لا يكونوا امثالكم». (محمد علیه السلام / ۳۷)

و از دعای شریفی که امام ابوالحسن الرضا صلوات الله عليه به جناب یونس بن عبد الرحمن – و در مرحله بعد به تمام شیعیان و محبان خود – آموخت، آموخته‌ایم که

باید برای دفاع از حریم امام زمانمان عجل الله تعالی فرجه کمر همت بندیم، گام استوار داشته باشیم و از راه یاری و خدمتگزاری نلغزیم. در این دعای کرامند می خوانیم: «أَعُذُّنَ مِنَ السَّأَمَةِ وَالْكَسْلِ وَالْفَتْرَةِ، وَاجْعَلْنَا مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِنَا وَتَعْزِّزُ بِهِ نَصْرَ وَلِيْكَ، وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِنَا غَيْرَنَا، إِنَّ اسْتَبْدَالَكَ بِنَا غَيْرَنَا عَلَيْكَ يَسِيرٌ وَهُوَ عَلَيْنَا كَثِيرٌ». (جمال الاسبوع ص ۵۱)

خدا! این اندک تلاش را از ما قبول فرما! آمين!